

СРПСКИ СИОН

Год. IX.

Број 6.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. фебруара 1899.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, преузвишени господин Георгије Бранковић, благоизволео је пароха у Вилову, јереја Ђорђа Ивањића, одликовати црвеним појасом.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, преузвишени господин Георгије Бранковић, благоизволео је свршенога богослова и постављенога администратора парохије у Паланки, Берисава Берића, рукоположити дана 31. јануара о. г. за ђакона и дана 2. фебруара за презвитера; а дана 3. фебруара произвести пароха у Јамени, јереја Дамјана Јеврића, за протојереја.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Знање и дело.

К. П. Побѣдоносцевъ

Од оно доба, како се у нашем друштву пробудила и покренула мисао, почеше нас на све стране уверавати о прекој

потреби *знања*; толико су уверавали, да је и сам појам о *просвети* одразио се у умовима наше интелигенције *количинном* знања. Отуд се раширише програми за више и средње, на шта више и основне обуке, отуд — читави пукови убрзо наврбованих безбројних учитеља, додељених свакој науци, понајвише тога ради, да не би било празних места, — формализам испита и испитних комисија, отуд расплођење разних новина, које практикују *de omni re seibili et quibusdam aliis* и пуне главе читача на вашару интелигенције масом фрагментарних, међу собом испреплетаних мисли и појмова. Резултат свега тога је жалостан — расположење тобожње интелигенције, која себи уображава да је учена, но баш је лишена оног, чему треба да води свако знање — т. ј., *умења* прихватити се посла, вршити га савесно и вешто, те поставити га за начело свога живота.

Сваки је човек позван да ради, те си мора изабрати извештан посао; а да би га могао и умео вршити, преко потребно му је, да се сабере и концентрише. Не прошируј судбину твоју — беше реч — ста-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рог оракула — старај се да не пређеш границе свога посла“. Расејаност на разне стране повлачи мисао, раслабљује вољу и не да јој, да се концентрише у послу. Растрзајући се на све стране — разноврсним покретима љубопитства и жеље за науком, не може човек да се концентрише и скупи у себе онакав део животне енергије, какав је преко потребан за коначан прелаз од *знања к раду*. Ма колико образаца и знања прогутао дилетантизам љубопитства и укуса, све ће остати бесплодно, ако он не може да сабере сво своје биће у себе и покрене га — на рад.

Знање, само по себи, не васпитава ни ум ни вољу. Сваки дан видимо овоме примера. Видимо, на име, много умних људи, бистрих и даровитих, образованих, учених — а немоћних у одсудном часу, када се тражи решење на дело или тврда реч у савету. Али живот наш — и посебан, и друштвен, при слагању одношаја, при мешању појмова и укуса, — непрестано тражи брзо и одлучно решење. А ми видимо, да када се оно тражи, људи му не иду сигурним корацима и најкраћим путем, већ околним заодним путевима, огледајући се на све стране. Човек, који у том часу има јасно знање и вољу, који је кадар да у часку промотри и оцени све оно, што зна да је у свези са предметом решења — вреди за посао сила више него сви нестални и колебљиви умови.

Отуд формализам и неплодност многих наших савета и саветовања: људи говоре, а не уму да се концентришу на предмету расуђивања. Но, није оно бољи говорник, који тражи само средства, да улови и спута противника ситним оружјем казуистике или потоком дивних претња, већ онај, који саветује с тврдим и јасним мишљењем о делу и исказује га јасно и одлучно; није онај, који меша боју и њене прелазе, кадар доказивати, да је у црном бело и у белом црно, већ онај који право и свесно назива бело белим, а црно црним. Није оно прави судија, који разлажући на длаку свако захтевање и изражавање, чини формалан суд по формалним признацима правде, већ онај, који се брине да пронађе праву правду, и уме бистрим умом да

проникне у битност одношаја међу странама. Није онај на дело способан војвода, који је до најмање ситнице изучио сву историју похода и бојева, те све манире ратне тактике, већ онај, који може у одсудном часу бистрим погледом да представи у уму свом положај места и ратних сила, — и одлучним радом воље да одреди успех судара.

Прево: Р. М. Гр.

Заповеди о девет јеванђеоских блаженстава.

П. М. Бородин. С руског прево: Дим. Витковић.
(Наставак).

Но природа је наша слаба и немоћна, и тим немоћнија, чим смо дубље поринути у дубину греха, а непријатељ наш силан је и постојано нас збуњује својим замкама. Нећемо ли пасти у чаму, нећемо ли доћи до очајања, будући смо непрестано у болу, непрестано заронени у тугу, плачући за грехе своје. Не — Господ не допушта да дотле дође: *тѣи оутѣшатсѧ, обећава Он као награду онима, који плачу. Састављајући се са својим ученицима, Исус Христос говорио им је, да ће их постићи боли, но уједно их је и утешио* *Аминь, аминь глаголю вамъ, ѣко восплачетесѧ и возрыдаете вы, а мѣрзъ возрадѣтсѧ: вы же печални вѣдете, но печаль ваша къ радость вѣдетъ* (Јов. XVI. 20.). Речи Христа Спаситеља, изречене апостолима, односе се и на нас све. Ми ћемо бити лишени угодности света овога, страдаћемо и плакаћемо, у сузама бројићемо дане своје, али и утешићемо се, бол наш претвориће се у радост. *Блажени плачѣши нынѣ: ѣко возсѣтѣсѧ,* — говори Спаситељ (Лук. VI. 21.). Но у чему је блаженство оних, који плачу? У чему је утеха њихова? „Где је осећај духовне сиротиње, тамо је и радосни плач; тамо непрестано теку сузе, које душу, која их љуби, чисте и потпуно посвећују“ — говори преп. Симеон, нови Богослов ¹⁾ Искрене сузе чисте нечистоту срца, оспособљују спокојству и блаженству срца. С њима истичу, може се рећи, греси из душе наше и утичу у њу реке воде живе, реке благодати Божје, која теши, чисти, просвећује и окрепљује ојађену душу. После тих суза настаје у души тишина и спокојство савести, у

¹⁾ Преп. Симеон.. нов. богосл. 12 слов.

у целом бићу човеком распростире се неки благи осећај и радост. Код многих светитеља, особито подвижника благочашћа, непрестано су текле сузе из очију и они су знали за благотворни утецај тих суза. И св. црква у име све верне деце своје моли Христа, да дарује те благодатне сузе: *слезных ми подаждь, Христе, капли, сквернѣ сердца моего очищающія.*²⁾ Она моли анђела хранитеља: *отъ очію слезы непрестанно текущія, не оскъдно тоже даждь ми, всего мѣ омывающія, отъ верухъ и до ногѣ. . . Капли слезоточныхъ источити благодатъ мнѣ дати Господа оумоли, святый ангеле, ѿко да тѣмъ очиститса сердце мое.*³⁾ Такове сузе греха уминују узбуђену душу. Уселивши у срце тишину и спокојство, искрене сузе наше оспособљују нас и за право и спасоносно покајање. Печаль ко, ѿже по Бозѣ, — говори апостол, *покаяніе нерасклинно ко спасеніе соудѣловаетъ* (2. Кор. VII. 10). По доброты Божјој туга и сузе греха утешне су и лековите зато, што благодат Божја предусрета грешника покајника. Тек што се грешник обрати Богу покајањем и скрушеношћу ради греха својих, Бог одмах шаље своју благодат за оснажење грешника покајника у подвигу покајања. Чим је смернији грешник покајник, чим је искренији у сазнању своје немоћи, чим је силнија жеља његова сачувати у себи чистоту од греха, — тим пре пружа му Господ руку помоћи, тим више дарује му благодатног оснажења на путу к спасењу. Ниспослати Дух-Утешитељ уништиће у њему насиље греха, угасиће огањ страсти, донеће у срце росу благодати. Он ће добити опроштење греха, имаће мир у савести и осећаће благодатну утеху у срцу своме. Удаливши се од греха, он ће почети усавршавати се у благочашћу и врлини; душа његова, како говори преп. Симеон, нови Богослов, — „гледајући горе и познавајући свога Владику, почиње марљиво доносити плода од других добродетељи за себе и за Христа. Они дакле, који су скрушени ради греха својих, и у овом животу имају слатку и благодатну утеху, коју они, који се безбрижно предају светским угодностима, себи ни представити не могу. Но несравњиво боља утеха чека њих у будућем животу. Тада, како нам открива Тајновидац, — *Бог ће оштри сваку сузу са очију њихових и смрти неће*

бити више, ни плача, ни јаука, ни болести неће бити више. (Апок. XXI. 4.) У будућем животу Господ ће отрти сузе са очију оних, који у овом животу оплакиваху грехе своје, засушиће сами извор суза, учинивши краја свима нашим невољама. Тамо неће бити ничега таковога, што би узбунило дух и срце; све силе и способности душе испуниће се радошћу, осећајући неизрециву благодатну утеху.

Пример срдачне скрушености даје нам сам Христос Спаситељ. Као чисти и безгрешни плакао је Он нашим сузама у тренутцима туге. Накоро пред крстним страдањима у врту гетсиманском Христос је почео *скрѣти и тѣжити* и рекао ученицима, који беху с њим, *прискорѣна естъ душа моя до смрти* (Мат. XXVI. 37—38.). Но то је била најчистија туга Богочовека, која је за нас немогућа, јер смо потонули у бездну греха. Ми имамо примере нама боље ближе, боље приступачне за нас. Зна се, да је св. Јеврем Сирин, имајући особити дар за скрушеност, пре свега учио се од св. отаца плачној скрушености Све његове наравствене поуке, којих је предмет обично скрушеност ради греха и покајање, одишу срдачном скрушеношћу. Сам он непрестано је лио сузе, спомињући дан судни.⁴⁾ Говори се о преп. Арсенију Великом, да је он за цело време свога подвижништва, седећи за послом, имао на грудима својима платно, пошто су му из очију непрестано сузе текле. Отац Пимен, кад је чуо, да је умро, просузивши рекао је: блажен си ти оче Арсеније, јер си оплакао себе на овом свету! Јер ко овде не оплаче себе, тај ће вечно плакати тамо.⁵⁾ Прави подвижници постојано су оплакивали грехе своје, не знајући ни краја својим сузама. Ево шта се приповеда о подвижнику Диоскору: Он је постојано оплакивао себе. Ученик његов, који је живео у другој ћелији, дошавши старцу затече га, где плаче и запита га: „зашто ти оче плачеш?“ Он му одговори: „оплакујем грехе своје“. „Па ти не знаш ни за какав грех свој“ — одврати ученик. — „Ах, сине мој — рече старац, кад бих ја по несрећи дошао до тога, да бих могао видети грехе своје, то мени не би била довољна ни три или четири помоћника, да би их достојно оплакали“⁶⁾. Какву заиста благодатну утеху доноси права скрушеност због

²⁾ Последов. св. Причешћу песма 6.

³⁾ Кан. анђ. хранит. песма 8. ст. 4. и песма 6. ст. 3.

⁴⁾ Миней: 28. јан.

^{5) 6)} О подв. св. и блаж. осп. стр. 31. и 83.

греха, сједињена топлим сузама, види се из овог примера. У Риму живео је неки Викторин, који је до саме старости проводио грешан живот. Тек касно у старости приступио је он покајању, удалио се у манастир, где је примио постриг под именом Емилијана. Тамо је он потпуно промену свој живот. Уништујући постом грешно тело своје, он је сваке ноћи тајно се удавао у једну пећину, тамо се усрдно молио Богу, горким сузама и срдачном скрушеношћу оплакујући грехе своје. Бог је слушао молитву грешника и настојатељу манастира, у коме се преподобни подвизавао било је свише открито, да су Емилијану ради сузнога покајања многи греси његови опроштени. Дане своје вршио је преподобни у радосној нади на доброту Божју, а по смрти радује се заједно са избраницима Божјима у небеским становима.⁷⁾ Тако заиста: *сѣкјүщїи слезами, радостїю пожнѣтъ* (Пс. 115. 5.)

И тако: *блажени плачѣщїи, ѣкѡ тїи оутѣшатсѡ*. Велико је блаженство оних, који плачу: овде на земљи плач им доноси умирења у тужној души, чисти је и просвећује, а у оном животу води их вечној благодатној утеси. Да би постигли ово блаженство потребно је само искреним сузама срдачном скрушеношћу обратити се Богу; Он ће видети сузе наше, примиће молитву нашу, јер је *близу оних Господ, који су скрушенога срца* (Пс. 33, 19.).

(Наставиће се).

Тумање речи и назива, који се употребљавају у црквеном језику.

По Михајловском „Словару“ и другим изворима ради
Ст. С. Илић.

Клѣа. Реч ова с грчког преведена (*βαίον*) — значи *палмове гране*. Како пак финиково дрвеће спада такођер у род палми, то се под називом *клѣа* са свим правилно могу подразумевати оне гране од финика, са којима је народ Јудејски сусрео Господа Исуса Христа приликом свечаног његова уласка у Јерусалим. *Клѣа* су означавала победу Христову над смрћу, о којој су се сви очигледно уверили приликом васкрсења Лазарева. *Обычай во клѣше у Євреевѣ, ѣкѡ повѣдїтелѣе подвїгѡвѣх или вранїи нѣкїнѣх, вѣтвѡли древесѣх присно цвѣтѣщїихъ почитаєми и обводїми вѡхѣ* — читамо у Си-

⁷⁾ Миннеј: 7. март.

наксару. — Догађаја овога сећа се наша св. Православна Црква у недељу пред Пасху (Ускрс), која се недеља због тога и назива у црквеном језику недељом *клѣи*. Подражавајући дечици Јеврејској, која држећи у рукама палмове гранчице поздрављаху будуће царство Месијино, — и ми у недељу *клѣи* на јутрењем богослужењу, држећи у рукама зелене гранчице, слаavimo Исуса Христа вечнога Цара нашега. Но како у нашим пределима у то доба године, после зимњег одмора само врба у неколико озелени, те тиме даје знак да се у природи живот буди, наши стари установише, да њоме замеу палмове гранчице, којих код нас нема, те да нас она подсећа на општи васкрс, који ће при крају овога света бити. Из тога разлога, дакле, ми не стојимо поменутога дана у цркви с палмовим гранама, већ с гранама од зелене, расцветане врбе, те се с тога у народу нашем недеља ова и назива *Цветном недељом* (код Руса Вербное воскресєње). Присуство наше на Богослужењу са зеленим гранчицама, сведок је вере наше у победу Исуса Христа над смрћу и над адом (паклом). Та мисао изражена је и у празничном тропару истога дана, у коме се између осталог поје: *И мы, ѣкѡ отрѡцы, повѣдї знаменїѡ носашѣ, Тѣбѣ Повѣдїтелю смертї копїемѡ* и т. д.

Кѣелзевѣлѣ је реч јеврејска и значи *господин муха*. Овако се звао идол Агаронски (ког су иначе и валом назвали) Идолопоклонници су га с тога тим именом назвали, што су веровали, да он може прогнати све отровне мухе, које се у земљи њиховој појављиваху. — Господ Исус Христос назвао је овим именом ђавола, као старешину (господина) нечистих духова, који лутају по свету и људе наводе на зло, као што и мухе лете по ваздуху. — (Мат. 10 25)

Кѣчернѡ. Овако се назива једно богослужење, које се обавља у храму Божјем сваки дан, и то, као што се већ и из назива види, обично у вече пред сунчевим заласком. Вечерњом се започиње ред Богослужења свакога дана, пошто је наша Црква усвојила обичај Старозаветне Цркве, по коме се дан започиње с вечера, јер се и из Светога Писма уверавамо, да је пре светлости била тама, дакле општа ноћ, те је тек иза ове дошла светлост и *выстѣ вѣчерѣ, ѣ выстѣ оутро, дѣнѣ ѣдинѣ... вторїи* и т. д. (Бит. гл. 1.). Према томе дакле ве-

черња, припада увек следећем дану. По разлици међу тим данима и вечерње бивају различне: мале, велике и свакидашње. На вечерњи нам се представља створење света, Вожја Промисао о свему створеном, а особито о човеку, који је згрешио и услед тога прогнан из раја.

Видезда је реч јеврејска и значи *дом благодати Божје*. — Витездом се звала једна купка у Јерусалиму, у којој су купали овце, што су на жртву приношене. Воду у овој купци мутно је у извесно време по наредби Господњој анђео, и сваки болесник — ма од какве болести боловао — ако је први иза тог узмућена у воду сишао одмах би здрав био. (Јов. 5. 2.). Отуда је и добила ова купка име Витезда.

Видлеџ значи *дом хлеба*. Витлејемом су се називала два града, један у пределима Завулоновим, а други у пределима Јудиним. Овај последњи био је град Давидов и у њему је рођен Спаситељ света Христос Господ од Пречисте Дјеве Марије, као што је то и пророк предказао (Мих. 5. 2.; I. Мјс. 48, 7). Име своје добио је Витлејем због плодности земље му.

Вісокџ или **вісџтџ**, долази од латинског *bis sextus* = два пута шести (дан). Овако се назива свака четврт године у Пасхалији, у којој месец фебруар има 29 дана. Такви уметнути дани зову се латински *inter calares* т. ј. стављени (уметнути) у календар. Пошто се обично сваке четврте године иза мартовских календа морао додавати један дан и како се исти дан сматрао за шести *по други пут*, тада се говорило латински *bis sextus*, од чега је, на послетку постао и наш назив: **вісокџ**.

Воздвиженіе. Овако се обично назива празник, који држи света Православна Црква сваке, године 14. септембра, у почасти животворног Крста Господња, у који је дан уставом црквеним прописан најстрожији пост. **Воздвиженіе** значи *подизање, дизање у вис*. Празник овај назван је тим именом за спомен велеважнога догађаја који се догодио у Цркви Христовој 313. године, када је на име Равноапостолни цар римски Константин, после тростолетнога љутога гонења, дао и осигурао мир Цркви Христовој, а мати му, побожна царица Јелена, наставши прави крст Христов, подигла га, да му се сви клањају и да га од тога доба, па на веки поштују. Ово воздвижење назива се **всемірним** — свесветским, јер су у исто доба

с воздвижењем крста Христова у Јерусалиму, у свима пределима, у којима је Црква Христова у оно доба распрострањена била, почели подизати обрасце правога, крста Христова, као што се то и данас чини на хришћанским црквама, капелама, раскршћима, надгробним споменицима и т. д. Сваке године на дан поменутога празника обавља се, у свима православним црквама, на свечаном јутрењу спомен тога првога, Јерусалимскога воздвижења, којом се приликом архијереј или свештеник, држећи на глави часни крст, сагиба на земљу, а по томе дижући се горе, диже и часни крст, а народ побожно поје сто пута **Господи помилуй**. Чин овај понавља се четири пута тако, да архијереј или свештеник диже крст на све четири стране света, да би се тако показао всемирни, свесветски карактер воздвижења часнога крста, да крст Господњи треба да господари над свом васеленом. Празнику овом претходи празник **Обновленіа Храма Воскресеніа во Јерусалимѣ**, јер се прво морао обновити и осветити од незнабожаца кроз дуго време обесвећени и обешчашћени храм Господњи, и тек после тога могао се у њему и на њему уздигнути и подигнути часни крст Господњи.

Воздџ. Буквално значење ове речи познато је свакоме; али у Цркви нашој има она још и друго значење. Воздухом се назива четвероугаоно покривало, налик на махраму, којим су од свршетка проскомидије па до читања Символа вере покривени св. дарови, што су на дискосу и у потиру спрењени зарад освећења. И потир и дискос покрива се прво сваки засебним мањим покривцем, а на послетку се оба та сасуда заједно покривају ваздухом. Као што небески свод окружава земљу нашу са свих страна, исто тако и воздух окружава свете даре, те се може претпостављати, да су св. оци баш ту мисао хтели изразити кад су овај општи покривац воздухом назвали. Писац „*Нове Скрижали*“, епископ Венијамин, у поменутом делу свом вели, да воздух означава онај камен, којим је гроб Спаситељев затворен био. Осим тога на много се места наћи може, да је на въздуху престављен погреб Христов, те нам се услед тога намеће мисао, да овај покривац можемо слободно сматрати за ону чисту плаштаницу, којом је побожни Јосиф обвио мртво, голо и несахрањено тело Господа Исуса. Но најтајанственије значење

овога покровца нај јасније је изражено у стиху што га говори свештеник када, при свршетку проскомидије, покрива њиме (воздухом) предложене дарове; а те су: **покрыи насъ кровомъ крылъ Твоею, ѡ жени ѡ насъ всякаго врага и сѣпостата** итд. Осим наведене употребе воздуха, употребљава се он још у два случаја и то: у дане одређене за прослављање часнога крста, којом се приликом ставља он под часни грст на аналогiju, а осим тога употребљава се воздух још и при сахрањивању свештеника у којем се случају покрива њиме лице умрлога. Пошто се воздух при обичној употреби редовно употребљава заједно с остала два покровца (један за дискос, а други за потир), то ћемо говорећи овде о њему, казати нешто и о њима. Без сваке сумње, покровци су се ови употребљавали првобитно ради тога, да би се помоћу њих сачували предложени часни дарови од прашине и насекома (инсеката). Ово се види и из тога, што је после освећења дарова — којом се приликом покровци скидају са св. сасуда — ђакон дужан махати покровцем над освећеним даровима. При архијерејској се литургији уместо покровца употребљава за махање *ришида*. Ова употреба покровца ништа нам не смета, да им дамо више, духовно значење; ми слободно можемо у њима гледати пелене Господње у које је Он за време одјаштва Свога повијан бивао, а уједно и оне покрове у које је при погребу увијено било пресвето тело Његово (Воскр. Чт. 1842. ст. 152.)

Коздѣлнѣ. Буквално значи *дизање руку у вис*. Подизати руке у вис при важнијим молитвама врло је побожан обичај, који се оснива како на науци тако исто и на примерима из Светога Писма. **Коздѣлнѣ рѣкѣ молю жртва вечерна** поје пророк Давид, тврдећи уједно тиме, да је дизање руку у вис узвишено свештенодјејство, жртва своје врсте, која је Богу угодна. Разуме се, да је пророк у дизању руку видео нешто више од простих телесних покрета; он је духом предвидео на крсту раширене руке Исуса Христа, Који Себе приноси на жртву ради спасења света. По овом пророчком предвиђењу, дизање руку у вис, може се у пуном смислу назвати жртвом и то жртвом вечерњом, т. ј. коју је Спаситељ принео на свршетку, **въ послѣдокъ днѣи** (Евр. 1, 1) Старога Завета. Пророчки дух Мојсејев издјејствовао је дизањем руку обилату благо-

дату помоћ, те су Израиљци у стању били одржати победу над Амаликом у пустињи (Исх. 17. 11). Света Православна Црква примила је у свој устав и прописала је дизање руку при молитви, означајући тим путем оне молитве, које смо дужни с двоструком ревношћу приносити Господу. Тако и пр. свештеник на св. литургији читајући тихо херувимску песму, у три пута диже руке своје у вис, као што то исто чини и при трикратном призивању св. Духа ради освећења предложених часних дарова, и на послетку, у свечаном тренутку, када се обраћа Богу с молитвом, да нас удостоји, да му се као Оцу небесном неосуђено можемо обратити с молитвом, коју смо научили од премилог Сина Његова Господа нашег Исуса Христа. Дизање руку и као телесна радња има неку особиту снагу; она одржава дух наш у расположењу за молитву, даје му нове снаге и бодрости, разгања леност, спречава расејаност мисли, која нас врло често при молитви сналази. Због тога смо дужни при молитви чешће ободравати лени дух наш уредним дизањем руку, као што нам и св. апостол Павле саветује говорећи: **Хощѣ, да молитвы творятъ мѣжѣ на всякомъ мѣстѣ, воздѣкующе преподобнымъ рѣки безъ гнѣва и размышленїа.** (I. Тим. 2. 8).

Конмемъ. Ова је реч, један облик заповедног (или када би се могло рећи позивног) начина глагола *внимати* — *пазити*. **Конмемъ** — значи *пазимо*, слушајмо пажљиво. Овај позив управља се на народ за време богослужења тада, када је потребно да народ с особитом пажњом саслуша божанствену науку, односно да пази на смисао тајне или обрета који се у тај мах свршава. Због тога и говори ђакон реч **конмемъ** пред читањем паремија и апостола, а свештеник пред читањем Јеванђеља. Тим узгласом опомињу се верни, да слушају божанствену науку, која ће се читати. А да би пажња била још живља, врло се често уз реч **конмемъ** додаје и реч **премѣдростъ**, т. ј. да је пажња, која се у тај мах захтева од верних, неопходно потребна за разумевање онога што ће се читати, јер ће то бити реч божанствене премудрости. **Конмемъ** се изговара и пред појањем прокимена с тога, што смисао прокимена вазда стоји у стварној вези с богослужењем које се свршава, и што он заслужује особиту пажњу тим више, што због

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

краткоће му, слушаоци могу врло лако, да не схвате потпуни и правилни му смисао, ако не обратe живу пажњу своју на садржину његову.

При другим моментима богослужења реч **вонмемз** се произноси не да побуди пажњу нашу на науку, већ на сами акт богослужења, те да нас тиме подстрекне на већу побожност. Тако н. пр. на литургији произноси дјакон **вонмемз** тада, када се свештеник спрема, да уздигне Агнец и изговори речи: „**Свѣтла свѣтлым**.“ Исто тако нас за време литургије позива ђакон, да пажљиво чувамо црквена врата пред читањем Символа Вере, да не би како ко од неверника у то време ушао у храм и присуствовао светом приносу. При свршавању тајне св. крштења свештеник у три пута чини крет на води освећеним јелејем, да је тако благослови за материју тајне и при сваком крсту изговара „**вонмемз**“, на што појац одговара „**Аллилуја**“. Реч „**вонмемз**“ се исто тако говори и при освећењу часне трпезе, када се ова помазује св. миром, као и при помазивању зидова новог храма. У свима овим и сличним случајевима произноси се реч „**вонмемз**“ с цељу, да побуди побожну пажњу присутнога народа на свештеностејство које се свршава.

Воскресенз. Све оне духовне песме, које се према пропису црквеног устава имају појати у недељне (воскресне) дане називају се *воскреснима*. Према томе се и говори: *воскресни тропар*, *воскресни Богородичан*, *воскресне стихире*, *воскресни канон* и т. д. Излишно је и говорити, да главну садржину свих ових песама сачињава прослављање воскресња Христова. Ако се у тим песмама уз прослављање воскресња славе и величају и крстне страсти Спаситељеве, тада се такве песме називају *крстовоскреснима*. У октоиху се налази обично за сваку недељу иза воскресног канона и канон *крстовоскресни*. Не можемо пропустити, а да не споменемо, да се у броју воскресних стихира што се на суботној вечерњи поју, налазе и тако зване „*восточне*“ стихире. Овај назив тих стихира погрешан је и ваља га заменити исправком, која се налази већ у богослужбеним књигама новијег издања; у овима је изостављен натпис „*восточни*“, те је у место њега са стране наштампано: „*Анатоліеви*“. Грчка реч *ἀνατολή* — *исток*, довела је у забуну прве преводиоце црквених књига и они сма-

трајући ју за придев, назваше и дотичне стихире „*восточни*“-ма, а међутим је иста реч особна именица, она је име творца поменутих стихира — Анатолија, бившег патријарха Цариградског, који је осим ових написао још и стихире на „*Хвалите*“ —

Воскомастика. Воскомастиком се назива смеса, која се састоји из воска, мастике, стученога мрамора и разних аромата (мириса). Овом смесом — пошто се прво на ватри отопи — преливају се при освећењу престола (часне трпезе) углови његови и тим преливањем се и започиње прави, тајанствени акт освећења. Када се иста смеса охлади, тада очврсне и буде јако тврда те снажно придржава углове престола. Ова јачина и практична вредност воскомастике има и своје више, духовно значење. По речима Симеона Солунског и **воскз и мастиха ѿкв клентельны**, ради **требзз вносатса** (т. ј. употребљавају се по нужди као добра средства за лепљење) и **ѿкв единительны ради Христовы даже до смерти кз намз любве и соединеніа** (Гл. 116) Чврстина и јачина овога цемента, који спаја и држи саставне делове св. престола уједно је и најлепша слика **крѣпкой ѿкв смерти (Пѣснь пѣсней 8, 6) любви Христовой**, посредством које је Он на векове векова сајединио нас међусобно једног с другима у Себи Самом и са Собом и с Богом Оцем Својим. (Наставиће се.)

Мисли о проповедништву.

Ништа на свету није једнако души, ни сав свет. Ма и неизмерна богатства раздао (сиротињи), ипак ниси учинио ни колико онај, који само једну душу задобије.

Св. Јован Златоусти.

*

Речи Божјој није потребан сјајан говор, па да на душе делује; јер Дух Свети душе покреће. На што ми златан кључ, кад њим не могу отворити оно што бих желео, и, шта шкоди дрвен кључ који отвара?

Бл. Августин.

*

Простом виком и грмљавином не ћеш грешника обратити. Бићеш као фишеци без танапта, који истина пуцају али не руше зидова нити обарају непријатеља. — Боже мој, кад Христос, који ће нам једном судити, уверава,

да ће људи и о свакој празној речи на страшном суду рачун полагати, какав ће рачун тражити од оних, који треба да у његово име говоре!

Фенелон.

Уређење интерконфесионалних одношаја у Троједници.

Поводом говора др. Св. Шумановића, што смо га донели у прошлом броју изјавио се г. Др. Алекс. Брешћенски и преузв. г. Бан.

Др. Александер Брешћенски је рекао ово: Данас је први код ставке „бан“ изволео говорити велепоштовани г. заступник Шумановић, и ја као католик дајем му сасвим право.

Високи саборе, црквено политичка питања данас доминирају мало не свугде у јавном животу.

Верска питања долазе данас у парламентарну, у опће у јавну расправу, поглавито с јединога разлога, што су се концем прошлога и доста дуго у овом столећу уредбе државе, обитељи и школе дебританизирале. То дебританизирање, високи саборе, је реакцију произвело зато, јер онај смер слободе и знаности, она савршеност, која се безверском слободом и науком имао постићи, изјавио се посве. Резултати су на социјалном и знаственом пољу недостигли, а и жалосни, а на другима почиње реакција за кристјанизирањем обитељи, школе и других уредаба, и то не кристјанизирање у једном или другом конфесионалном смислу, него на начелу хришћанско-верском и равноправности конфесија Г. др. Шумановић како рекох, учинио је право, да је по-така питање велеважно. Г. др. Шумановић управо је свој говор на Његову Преузвишеност. Ја не ћу пре Његове Преузвишености говорити, било би сасвим несумесно говорити. (Заст. др. Никола Томашић: Зашто да се не чује ваше мњење?) Не пристоји се пред рудом ићи. (Бука).

Ја ћу ипак отворено казати главно начело, с којег излазим. Ја држим, да се државна власт не сме улетати у конфесионална и верска питања, иначе држим, да не сме никога силити на ову или ону веру. Казаће ко: то је начело, које вам је забрањено, али ја кажем, то је начело, које пронагнра Леон XIII. у својој енциклици. (Др. Никола пл. Томашић: То су фразе. Овде треба баш закон. — Приговори на левици.) Данас се расправља о наслову „Бан“, а кад буде дошао интерконфесионални закон, ја имам доста куражи, да кажем, што мислим. (Заст. Никола пл. Томашић: Немате! Реците!)

Ја имам куражи казати, да сте ви г. др. Томашићу, на скроз кривом становишту, кад сте, незнам којег дана фебруара прошле године, пригодом расправе о протестантском закону за државу спрам захтевали Vereinswesen и Vereinsrecht. Ако ви банке и . . . (Бука. Др. Никола пл. Томашић: Ово није одговор; овде треба закон, то хоће Шумановић, а ви велите, нек се држава не меша. Одговорите на то; пустимо протестанте на миру.) Донесите

закон. (Заст. др. Никола пл. Томашић: Хоћемо! То је Doppelspiel. — Бука.)

Молим, ја који своја начела увек отворено изјављујем ја не терам никаквога Doppelspiela. У осталом сада није у расправи какав верозаконски закон, него поглавље „бан“ из прорачуна. (Глас са деснице: Ни дуализам није на дневном реду! Др. Мазура: У савезу је с преузв. г. баном! Немпр. Др. Никола пл. Томашић: Али ни оштрим погледима ни дволичним речима нећете прикрити то, да нећете казати, шта се има учинити у погледу захтева дра Шумановића. Др. Мазура: Опозиција то није дужна учинити. Гласови на десници: О овом би се морали изјавити! Немпр. Бука.)

Председник (звони): Молим, господо!

Заст. др. Александер Брешћенски (наставља): Браним ја једино оправдано начело у тим питањима, наиме начело равноправности, и надаље начело, да се држава не сме ништо мешати у верска питања ићи силом кога силити на ову или ону веру. Ово начело још једанпут истичем на умирење г. дра Шумановића.

У верама, па и у самом Хришћанству има опрека, али најмања је опрека у Хришћанству између католика и Хришћана? (Између кога? гласови на десници.) Између католика и православних, ако хоћете. Ја сам ознаку „Хришћанин“ за „православни“ чуо употребљавати од стране већине, па мислим, да је и ја могу употребити. (Приговарање на десници. Бука.)

Председник (звони).

Заст. др. Александер пл. Брешћенски (наставља): Господо, тих опрека неће ни државна власт својим законима, патентима и наредбама докинути. За то већ данас кажем, велепоштовао г. др. Шумановићу, да ћу драге воље против оних патената и наредба гласати, који докидају слободу савести, одређујући, да се неко сили на нешто, уз што драге воље не пристаје. То је моје становиште. (Преузв. г. бан: Живио!) А ствар је знаности, ствар је друштва, ствар је међусобне спољности. (Немир).

Председник (звони).

Заст. др. Александер пл. Брешћенски (наставља): Да и оне опреке нестану, које деле поједине хришћанске конфесије, то је уз милост Божју ствар знаности и напретка, а не државне силе и патената.

Високи саборе, говорећи о тим црквено-политичким питањима, не могу, а да не рефлектујем сама укратко и на закључак говора велештованог г. известитеља, који је садању струју хришћанске цркве приписао некој ослабљивости, некој суморности духова. Ја кажем баш прогивно: Та нова верска струја није последица мира него последица свестраног одличнога рада на знаственом пољу, на пољу филозофије, црквене новести и на пољу теологије, и то — кажем искрено — и на западу и на истоку у Русији

Напоследку, вис. саборе, Њ. Преузвишеност стоји у црквено-политичким питањима на становишту омиштености државе, на становишту супериоритета државе. Истакнула је то Њ. Преузвишеност више пута,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

Али, недавно у прорачунском одбору, кад је на ушит једнога члана одговорила гледе конкордата, да је то норма, закон, али не уговор. Са гледишта једнога дела теорије има Њ. Преузвишеност сасма право. Али нека буде Њ. Преузвишеност уверена, да кад будете укидали конкордат, да онда у оним питањима, која су у конкордату уређена уз приволу врховне црквене и државне власти, а тичу се чисто верских ствари, нити ми нити православни никада нећемо напустити верско наше становиште. Нарочито нећемо пристати уз онај закон државе, који би дошао у догматску установу, н. пр. као што би био цивилни брак, ако му се и будемо морали покорити. Него настојаћемо свакако свим силама и свима законитим средствима, да до таква закона не дође, као што н. пр. ни до потпунога одељења школе од цркве, те радити онамо, да се получи споразум између врховне црквене власти и државе. У нашој савести никако, како рекох, нећемо на такове законе пристати.

Преузв. г. Бан, гроф Куен-Хедервари рекао је ово:

Високи саборе! Желим, да се понајпре посве у кратко осврнем на говор г. заст. дра Шумановића, који се код поглавља, о којем се разправља, до-такнуо једнога врло важнога питања. То, да је г. заст. др. Шумановић управо код овога поглавља изнео ово питање, могу само тако разумети, што је хтео ставити позив управо на владу и на мене, који влади на челу стојим, у ту сврху, да се његов предлог чим прије оживотвори.

Што се тиче интерконфесионалних одношаја међу разним конфесијама у земљи, већ се од дуљег времена појавила жеља, да се ти одношаји уреде на другом темељу, него што су до сада уређени. Г. заступник је то питање разлагао више са становишта оне конфесије, којој он сам припада, па признајем и ја, да се уређење интерконфесионалних одношаја управо те конфесије највише и тиче, и да му ради тога већа важност припада, што припадници те конфесије сачињавају велики дио самога народа у земљи.

Г. се је заступник упустио у историјско разлагање тога питања и то од свршетка прошлога столећа па до данашњег дана, те врло занимивом историјском дедукцијом предочи све еволуције овога питања.

Нема сумње да данашње стање, које је последица те еволуције, није повољно нити за конфесију, у име које је г. заступник свој глас подигао, али исто тако није оно повољно нити за остале конфесије. Али с друге стране је и то истина, што је он истакнуо, да ово стање, које отприје у свој земљи постоји услед барем и привидно разнолике праксе, којом су се дотична питања решавала, не пружа баш особито јасне слике и да услед тога даје још већма повода незадовољству. Стога би г. заступник желео, да се ти одношаји на бољем темељу уреде и то да се једнолично уреде.

Г. је заступник сасма правилно рекао, да је један од темељних закона, који су гледе интерконфесионалних одношаја створени, закон од г. 1781.

Тај је закон ваљан само за т. зв. бивши провинцијал, дакле само за један део земље, док су за други део земље, за т. зв. бившу Крајину, ваљали тадањи патенти, а нарочито патент о верској спољности — Толеранципатент, — који је издан за Аустрију и који је ваљао и у бившој војној Крајини.

Сасвим је добро рекао господин заступник, да се на темељу тог патента поступао у Крајини. После су се издавале наредбе, које су по мишљењу господина заступника биле повољније него одредбе основане на закону од год. 1781. О том нема двојбе и мора се то казати отворено, да је војна управа била много либералнија него провинцијална управа у том погледу. Она се је у уређењу интерконфесионалних питања служила много слободоумнијим тежњама него су то допустили закони створени за провинцијал. Ну не само за провинцијал него за целу Угарску, јер тај закон од год. 1781. је створен за Угарску и Хрватску исто тако и закон од 1836., који је још и данас у крестости. Ако сам господин заступника добро разумео, ја се делим од његова мњења у толико, што је тај закон још и данас у крестости на темељу одредбе нагодбеног закона, који вели, да сви закони пријашњи за Угарску и Хрватску заједнички, који нису изриком изван крестости стављени, да ваљају још и данас. (Др. Мазура: Тога нема у нагоди.) Има у задњем којем §. Ја ћу вам га прочитати. Молим један примерак. Управо за то ваљају и урбарни закони. Ја ћу у осталом тај закон још једном цитирати. Док добијем примерак нагоде, наставити ћу даље.

Да се свратим на то, што сам прије рекао. Ови закони заједнички створени у пријашње доба, нису толико повољни за следбенике разних конфесија, као што су били патенти и друге одредбе војне области за бившу војну Крајину. Ево нагоде. §. 69. нагоде гласи (чита:) „Насупрот се и за будуће имаду сматрати заједнички прави и темељни закони угарске круне сва она уставна права и сви они темељни закони, којих се ужитак и заштита у прошлости равним начином протезала како на краљевину Угарску тако и на краљевине Хрватску и Славонију, те који с назочном нагодбом у опреци не стоје. (Др. Мазура: Темељни закони!) У помањкању нових закона врпеде исти закони, који су пре на заједничком угарском сабору створени, док наиме сабор не би створио нових закона.

Нема двојбе, кад се буде радило о стварању закона на пољу интерконфесионалног законодавства, да то онда неће бити закон заједнички, као што су то прошли закони били, него ће се ти одношаји, услед одредбе нагоде, коју је та предала у аутономно законодавство, уредити аутономним законима.

Док се пак то не уреди законом аутономним, ваљају прописи, који су прије створени. Зато се влада, кад има да испита поједине случајеве, не може поставити на друго становиште, него на темељ овог сада назначеног закона од год. 1836., који је још и данас у крестости, пошто није другим законом изван крестости стављен.

Иза спојења Крајине наметнуло се питање, што

би се имало учинити, да се та разноликост у подручју једном и другом изглади, јер се у провинцијалу увек радило по закону од године 1836., дочим се у Крајини поступало увек по пријашњих одредбах бивше војне управе, наиме по одредбах мини старства рата. Тако се није могло даље управљати, па се ваљало ставити на оно становиште, које је јаче, наиме: на закон од године 1836. И истим даном, кад је војна Крајина утеловљена, дакако они закони, који су за Хрватску ваљали, имали су ваљаност и за војну Крајину. Ја сам признајем, да је ово протегнуће закона од год. 1836. на подручје војне Крајине и у пракси имало неповољних последица. У колико је тај закон нелибералан, мање либералан од одредаба, које су ваљале пре за бившу Крајину, то морам отворено да признам, али баш зато се потпуно слажем са подлогом г. заступника, који иде за тим, да се одношаји на темељу ново створити се имајућег закона имаду повољније за све конфесије решити, него што су решени по пре цитираном закону. Ја бих желио са своје стране, кад ћемо изнети дотичну законску основу, да би нас сусретала господа са свих страна високе куће тако, да се смео надати услед повољног и дојмљивог сусретаног говора г. дра Шумановића и с друге стране високе куће, где се изравно изрекло, да би се радо поздравила законска основа, која би на темељу равноправности ишла уредити одношаје интерконфесионалне.

Ја бих само то долао, да не само на темељу начела равноправности, него и на темељу начела слободе савести, да би се то имало уредити. Ја бих још само желио, када ћемо то ићи уредити, да не наиђемо на противштине са оних страна, које су начелно поздравили ту ствар, јер у изведењу те мисли, тога предлога — тако се види бар по прошлости — о том начелу „слободне савести и равноправности“ људи се јако разилазе у свом мњењу, када се ради о оживотворењу тих начела.

Ту ми је још додати и то, када ће се законска основа изнети, неће се радити само о том, да се недостатци уклоне, који су неповољни за следбенике православне вере, него ће се ту радити дакако и о уређењу истих одношаја, сада неповољно уређених по остале вероисповести.

То је једно, што сам хтео казати, дакле радити ће се не само једнострано, него за све једнако.

Будућ се равноправност грађана наглашује у онде, кад се ради о њихових верских интересих, о исповедању њиховог верског уверења, то ће се мало даље морати поћи — бар по мом уверењу — и нагласити овде, јер има и грађана, који не следе ниједну конфесију од оних, које су досадашњим законом уређене, који су исто тако грађани земље, као сви остали, којих су одношаји данас уређени и који имаду исто право, да се према њима равноправно поступа, као што према осталим.

Ја како рекох, бих желио, да би се то изречено начело равноправности онако ликвидирало са свих страна, како се је то данас поздравило. Није доста, и ту морам да исправим разлагање заступника Шу-

мановића, да се само изрекне таково начело, како није довољно, да је начело равноправности изречено, што се тиче Срба православне вјере по закону од год. 1868. и то зак. чланком IX. и другим створеним овде, мислим год. 1887. За владу и за вршење свих последица те равноправности, није доста — како рекох — изречење каквог начела, него је нужно, да закон статуира посебним одредбама, да се та начелно изречена равноправност узмогне извести.

Док тога не буде, није могуће, да се само праксом, тако рекући изван крепости стављају одредбе, које данас законито постоје. Да се је само по мишљењу владе имала ствар уредити, влада би се са своје стране врло радо ставила на то становиште, будућ да закон изрично вели, да се следбеници једне и друге конфесије равноправним сматрају с осталим конфесијама, који до оних закона нису били равноправни, да она све последице изреченог тог начела изведе. Будућ од ових закона, о којих је спомена било, ниједан није изрекао, да се досадашње одредбе пријашњим законом изван крепости стављају с једне стране, а с друге пако нису поједине одредбе учињене за изведење тог начела, није преостало друго, него чекати на то, да се посебни закони створе и да се ти одношаји интерконфесионални уреде. Будућ, као што видим, бар сам оназио — и надам се, да ће се последице тога указати темељитим, да се са свих страна високог сабора жели уређење тих одношаја, то влада неће дуго часити, те израдити законску основу за уређење тих одношаја, те да ћу ју изнети, чим буде згодни час за то надшао. (На десници: Живио!) Она ће у том погледу тежити за тим, да то начело изречено и прихваћено са свих страна у најширем смислу, да га и проведе у стварати се имајућем закону. Ако она не би могла све получити, она ће се и мањим задовољити, бар да само једним кораком служи тому начелу, да се слободи вероисповести, слободи савести, што боље приближимо. Ако је могуће то до скрајних консеквенција провести, то ће бити влади мило, јер она мора и хоће, да буде сваком једнако праведна, ма којој вероисповести он припадао. (На десници: Живио!)

Посланичка конференција у Загребу.

На позив г. барона Живковића испунило се у Загребу, 28. јануара (9. фебруара) о. г., 37. посланика саборске већине на народно-црквеном сабору нашем од г. 1897., и одржаше конференцију. Конференција је своја саветовања држала пре и после подне. Предмет саветовања је био: шта да чине ти посланици после превршења решења, којим је одбијена препонизна представка прве посланичке конференције, којом су молили, да Његово Величанство благоизволи наредити сазив нашега сабора.

После ове конференције имали би само једну, хришћанску дужност, да ожалимо рад њезин и целу акцију њезиних чланова; један само уздах да пуетимо: тешко нашем народу, цркви и автономiji, крај оваке радње оваких конференција!

Без уверења да добро чине, без знања шта хоће, без наде да ће успети, без компаса куда броне, без размишљања камо ће доспети, без обзира на последице, везаних руку, неодлучни и несложни, збуњени и међусобно неискрени — тако конференцијаше „оци народни“ у Загребу.

Предлози су падали пљуском, један другом протусловећи, а некоји протусловећи и сами себи. Радикали су тражили и граваминални меморандум, који би депутација подастрла Круни, јер да је и клуб саборске већине и прва конференција посланичка то закључила; шта више да је решио и сабор (?!) да се то учини макар изван сабора (!!). Дакле, да то захтева и налаже *задана реч народу и образ саборске већине*.

Барон Живковић, видећи распасаност радикала, довикује: „Да ли је то ултиматум радикалне странке? Ако је, онда он изјављује, да не може примити то *ни са политичких ни са правних разлога*. Ако радикали то хоће, онда не може бити слоге, него ћемо поћи сваки себи“.

Др. Илија Вучетић је непрестано ћутао. Још није прорачунао где ће бити већина. Ако радикали продру, а он буде против њих, не би било добро — за њега. Види ли, да ће барон Живковић продрети, хе — онда би с њим, као што је напред било и удешено. Разбије ли се конференција без решења, што је такођер било у једном плану, — и с тим би се сложио г. Вучетић.

Мало је и требало, па да се господа разиђу без решења. На преклињања неких чланова, да се „не разиђу без резултата,“ напослетку — сити конференцијаша и многих предлога, донесоме одлуку.

Др. Илија Вучетић напослетку видео, да ће радикали продрети, и — проговорио је. Да се не замери радикалима прихватио је један део њихових предлога. Да се не изједначи с радикалима био је одлучан, да се из њихових предлога много елиминира — избаци. И тако постаде, и би примљен *посредујући* предлог његов, а донесена буде са 30 против 7 гласова ова одлука:

„Посланици српског православног народно-црквеног сабора, сакупљени на конференцији у Загребу 28. јануара (9. фебруара) 1899. одлучују:

1., Да поднесу Његовом царском и апостолском краљевском Величанству препонизну пред-

ставку, у којој ће наведене бити све повреде, које су нашој народно-црквеној автономiji за време ових тридесет година учињене, те молити за санирање тих повреда и успоставу редовног законитог стања у нашој народно-црквеној автономiji.

2., Да се изашљу девет чланова из ове конференције, који ће по свршетку данашње министарске кризе предстати кр. уг. министру-председнику и покушати, да издејствују што скорији састанак одгођеног нашег народно-црквеног сабора, који ће моћи са свим слободно на основу закона и превишње санкционисаних автономних уредаба делати, и који ће се само тако упустити у претрес организационог статута, ако претходно добије гаранције, да се неће никакве октројке чинити.

О самој одлуци — други пут. *Meminisse juvabit*. Зато ћемо забележити те посланике, који су гласали за и против те одлуке. За гласаше:

Аркадије Варађанин, парох Петар Велебит, Стеван Вукадиновић, др. Илија Вучетић др. Емил Гаврила, парох Јован Гавриловић, Паја Гостовић, Игњат Димић, Паја пл. Еремић, парох Драгољуб Живковић, парох Јован Јовановић, Коста Јовановић, парох Младен Јосић, Стеван Калембер, парох Лаза Каћански, др. Ђока Красојевић, Мата Косовац, др. Стеван Малешевић, Јоца Марковић, др. Богдан Медаковић, др. Жарко Миладиновић, др. Миливој Миладиновић, др. Славко Милетић, др. Миша Михајловић, парох Стеван Моловић, Васа Муачевић, парох Божидар Поповић, др. Јован Радивојевић, парох Сава Стојаковић, др. Владимир Чобанић,

Против предлога г. Др. Вучетића гласаше ова седморица:

Симо пл. Богдановић, др. Милан Божески, барон Јован Живковић, Никола пл. Милић, Симо Мишчевић, др. Паја Теодоровић, парох Сава Теодоровић.

После гласања придружили су се оној 30-рици, Др. М. Божески и парох Сава Теодоровић.

За тим се приступило избору одбора деветорице, који ће имати да сачине представку на краља и који ће као депутација предстати министру-председнику ради што скоријега састанка сабора. (Зар можда, да овај *нареди* сазив сабора?) У овај одбор су изабрани:

Др. Илија Вучетић, др. Стеван Малешевић, Паја Гостовић, др. Миша Михајловић, др. Ђорђе Красојевић, др. Емил Гаврила, др. Богдан

Медаковић, др. Никола Ђурђевић и Игњат Димић.

Решено је, да тај одбор има саставити представку на Краља, и то до Ускрса (о. г.), а краљ. уг. министру председнику има тај одбор предстати, *кад се садања министарска криза сврши.*

На завршетку је др. *Илија Вучетић*, како у своје име, тако и у име целе конференције умолио барона Јована Живковића, да се он прими, да предводи изаслану депутацију кр. уг. министру председнику, којој се молби цела конференција бурним одобравањем придружила, но на коју молбу г. барон није одговорио, да ли се понуђенога водства прима или не.

Сасвим доследно целој конференцији! Радознали смо само, како ли ће г. барон, ако се водства прими, довести то у склад, са својом изјавом о ултиматуму радикала и са изјавом, да је он против тражења гаранција против октројака, дочим би се депутација „имала постарати и о том, да сабор добије гаранције против сваких октројака при грађењу организационог статута“?

Констатујемо, као један карактеристикон конференције и то, да се г. барону понудило водство депутације, *у коју он није ни изабран.* Вредно је још забележити, да су се сви говорници на конференцији у том слагали, да ће од закључене граваминалне представке „тешко бити каква успеха“ и да се од ње „успеху и не надају“.

Где нема уверења, не може бити ни наде. Зато је подастирање представке сигурно и остављено до — Ускрса. Ко веле, кад је без успеха — свеједно је ма кад. Бар до тога доба неће нико сазнати и други „тоталан неуспех“, а можда и фаталну бруку; дочим ће се господа посланици дотле наживати народнога поверења, које ће изрази добијати у придруживању њихових црквених општина њиховој лакомисленој, противавтомној, а можда за нашу аутономију и — кобној радњи. И тако ће бар „свој образ сачувати“! Страшна декаденција у борби за аутономију, грозна дегенерација у борцима! Да се заплачеш — Србине мој!!

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Школски Савет) сазван је у своје седнице за 8. (20.) фебруар о. г.

(Архидијезецалне епархијске власти.) Конзисторија је држала своју седницу 25. јануара, а Административни Одбор 4. (16.) фебруара о. г. под пред-

седништом Његове Светости, преузвишенога господина патријарха *Георгија.*

(Румунски митрополит.) Избор Арадског епископа впросв. г. Јована Мецана за румунског митрополита, благоизволело је Његово Величанство најмилиствивије потврдити превишњим решењем од 9. фебруара о. г. Инсталација новог митрополита обавиће се за кратко време.

(За председника сабора.) Сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације изабрао је једногласно, у седници од 3. (19.) о. ж., за председника многогодишњег свога потпредседника г. *Хинка ил. Францисција.* У истој седници се г. Францисци захвалио на части председничкој, те је сутра дан одмах једногласно изабран на његово место бивши већ председник сабора г. *Васа Ђурђевић.*

(Црква Грачаница.) Управа манастира Грачанице (на Косову), задужбине Краља Милутина, изаслала је свога настојатеља архимандрита г. *Гедсона Марика*, да и у нашим крајевима скупи братске помоћи, како би се тамошња црква могла што пре оправити на утеху потиштене браће наше. Г. архимандрит Гедсон добио је надлежну дозволу за скупљање прилога у Угарској и путује већ у тој цели. Препоручујемо га најтоплије братском дочеку и дарезљивости нашега народа, где год стигне.

(Са Богословије у Београду.) Краљевским указом, а на предлог министра просвете и црквених дела стављен је у пензију досадањи ректор Београдске Богословије г. протојереј *Јеврем Илић*, а на место њега постављен је ислужени професор Богословије, архимандрит г. *Кирило Јовичић* са 6000 динара годишње плате. — Професор пак исте Богословије *К. С. Протић* уклоњен је са професорскога места у Богословији и постављен је за професора у учитељској школи у Алексинцу, без права на селидбене трошкове.

(Са Загребачке конференције.) Било је тамо свега и свачега, само неће све да кажу. Стидљиви су. Добро је, да је конференција била тајна, иначе тешко би било „добро, да су их видели и онде у Загребу.“ Но зато су се радикалски рустици ипак постарали, да остали свет, а особито епископски православи народ, сазна њихова грубијанства према своме највишем народном и црквеном достојанственику, којима се грубијанствима и простаклуцима нека господа посланици граде јунацима над јунацима, особито кад су — за леђи и у своје друштву, својих свештеника и својих политичких клијената, не зазирући баш ништа ни од г. Др. Илије Вучетића. Сигурно је и то један од „великих моралних успеха“ Загре-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

бачке конференције, на сазидавање целог народа и цркве, а на умирење — инороднога и иноверскога света! Или су нека господа рустици тим грубијанством хтела, да маскирају јадну физиономију целе конференције, а одушке даду бламажи, која их, и крај не одржане речи и не сачувана образа, чека и са другом граваминалном представком?

Г. барона Живковића не рачунамо у то коло, али и он је био дужан, по својој седини и председничкој дужности, кад се на то нису осећали, ни позвани ни дужни, присутних 8 свештеника, био је, велимо, дужан он позвати дотичне рустикусе на пристојност и дужно поштовање према узвишеној особи свога патријарха. Да, али пре тога, не би смео ни г. барон Живковић „позвати“ свога патријарха, него га „молити“, као што обична пристојност налаже, и пошто достојанство и положај овога има права. О „проклињању“ не ћемо ни да говоримо, јер је то испод сваке критике и јер сумњамо, да је о њему г. барон довољно размислио. Неки су говорници кориговали г. барона у конференцији, а ми се надамо, да г. барон неће у будуће својима предлозима тражити рекламе, ефекта и пролаза у губљењу обзира према захтевима дужке пристојности и обичне промишлености. Синишу са индигнацијом прелазимо.

(Четрдесетогодишњица). Парох Александровски, јереј г. *Стеван Болманац* прославио је у Прокупљу (Србија) четрдесетогодишњицу свога свештениковања. Слављеник био је: Од 1857—1868. писар конзисторијални у Епархији Горњо Карловачкој и предавач пјенија и правила црквенога при тамошњој Богословији. За тим ђакон у Старом Бечеју у Бачкој; по том парохом Гатским у Епархији Темишварској. Од 1868—1879. парохом Српско-Неузинским, и чланом конзисторијалним у Епархији Темишварској. Од 1879—1899. у Србији, парохом Међуровачким, Биљешким са селом Александровом, а по регулацији парохија парохом Александровским од 1888, до данас. Године 1879. прешао је у Србију са 300 српских породица, које су већином насељене у Топличком округу. Нека му је сретна слава!

(Саблазан.) У једном Новосадском листу изашла је белешка о грдном неморалу једнога, на жалост, свештеника из епархије Бачке, што га је исти поцинио прошлх дана у Новом Саду. Кад би наводи белешке били истинити, не би имали довољно речи, да изразимо своју осуду. Кривца би постигла заслужена казна. Увређеном достојанству свештеничкога чина и морала наша би се задовољштина. Је ли то била цел и поменуте белешке? Узмимо да јесте, онда се је она могла и требала постићи без те сканда-

лозне белешке. Има томе прописани пут и начин, а не износити своју бруку руглу целог света. Бива чуда и покора, и таквих истих и већих, и код других народа и вероисповести, али се не износе на добом, него им се суди пред надлежним форумом. Осуђујући, најстрожије, почињени неморал, осуђујемо и начин, којим се он открива и износи на пијаци, (а и пред народ), и молимо наше новинарство, да у интересу јавнога морала у народу нашем, у интересу достојанства свештеничког и части народа, своје ступце затвори таквим сензационим и скандалозним вестима, а сличним неделима и гресима да не траже казне у таквим белешкама.

Од уредништва.

„Српском Гласу“ у Задар. И нама је брат мио ма које вере био; али није о томе била реч, него о *жртвовању св. Православља политичким успесима*, на које сте се жртвовање ви изјавили спремнома и вољнома. Но пошто сте се пред постављеним вам питањем тргли од страхоте своје, верујемо, олако учињене изјаве, ви сте довољно показали, да се кајете и да — ретерирате. Добро, праштамо вам и — пардонираћемо вас за сада. Али одеада пазите, више и боље, шта пишете и штампате.

Читуља.

† Радивој Радуловић,
парох машвински.

По обредима наше узвишене српско-православне цркве, предадосмо црној мајци земљи, ојађеним срцем, дана 31. децембра 1898., достојно онојане земне остатке једног између првијех свештеника протопрезвитерата плашчанског, уваженог члана Епарх. Адм. Одбора, опште љубљеног старину Радивоја Радуловића, пароха машвинског. Сахранисмо га скромно, „по адету српском и хришћанском“, уз велико саучешће оданих му, до краја растужених и сада духовно обезглављених овчица његових, те многобројног опћинства отменијег реда и с чинодјејствовањем тријух свештеника. С драгим покојником опростио се у цркви прото Грба, парох слушнички, нанизавши вјешто и кратко врлине живота и предности значајног му рада свештеничког. Заиста је био то човек ријеткијех врлина, добри настир повјереног му стада, достојни слуга цркве и олтара божјег, вјерни учитељ и прави савјетник милог народа свог и живи учесник у свакој

прилици народног живота. Нада све ресила га искрена добродушност.

Његовим умијењем и мудрим настојањем, на мјесту срушене од 1750., подигнута је и сазидана нова црква 1885. св. Спаситељу. И кад је ето био на домаку конца, да то своје и Богу и народу угодно дјело сасма докрајчи, ма управ у часовима допремања иконостаса, прекину неумитна смрт нит племенитог живота његова. Прехладивши се пред пар дана на некоме покопу у растрешеној парохији, умрије нагло и ненадно од упале плућа још у лијеној мужевној и доста јакој снази, као жртва посве ријетке савјесности у вршењу својих дужности. Вриједно је споменути, да је ово код доброг покојника већ по трећи пут упала плућа, којој не бјеше лијека ни пребола. Худа ли је доиста судбина српског свештеника, коме су подручна гробља парохијска с неруке и далеко!

Каковог дјелатеља у винограду Господњем, губи српски народ машвинске парохије, смрћу непрежаљеног духовног старешине свога, прилично се то огледа у малом и код дјечице школске на Машвини, коју је красно, управ мелодички упутио у црквено појање литургијско.

Незаборављени покојник родио се 1841. на Машвини. Рукоположен је 1863., а за своје лијепе особине, урођене му ревности, одликован је био црвеним појасом од блаженог епископа Теофана. С расцвиљеном и љубљеном му дјецом, од којих му је најмлађи син остао неуљубљен, оплакује га мало и велико у парохији ради чувене му доброту пастирске. У опште жали и жалиће за њим сви његови другови, пријатељи и познаници, који су само имали прилике уочити љубезну предусретљивост и мужевне црте доброг оца Радивоја. Тако иза тридесет и шест годишњег усцјешног дјеловања свештеничког, леже овај марни трудбеник на свој вјечни починак, вјечни дом мира и покоја, а у мјесту, ђе је први пут свјетла божјег угледао и толико година добронамјерно узрадио, у мјесту рођења и милог завичаја свог. Бог да га прости и помилује! Лака му била црна земљица и трајан спомен међу нама!* —ш.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Педагошки Зборник дат је у штампу и за који дан биће готов. Садржина му је: Породично васпитање и школско образовање од Др. В. Бакића проф. вел. школе. — Јадничке. По Сигерто-

* Ради другог материјала задоцњено.

Ур.

вом молитву. Од Срет. М. Ацаћа, професора. — Мане домаћег васпитања. Од Душана Стојшића учитеља. — О нези деце. — Непосредно образовање моралног карактера, васпитање у ужем смислу. Глединте научне педагогике, изложио Љуб. М. Протић, проф. — Управа и надзор у школи. Од А. Б. проф. — Пошторна школа. Од П. Терзина. — Моје белешке из школе. — Појам и задатак друштвене педагогике. — Педагошка књижевност. — Првој свесци, „Пед. Зборника.“ — Молим све оне, који желе прву свеску имати, да ми пошљу претплату што пре. Првој свесци цена је 1 фор. или 2 круне.

У Турији (Бачка.) 16. јануара 1899.

Јов. З. Медурић
уредник „Пед. Зборника“.

БРАНКОВО КОЛО

ЗА

ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК

ПАЈА МАРКОВИЋ АДАМОВ

IV. год. У Срем. Карловцима Бр. 52.

САДРЖАЈ:

Алекса Шантић [Мостар]: *Идила* (Песма) —
Божа С. Николајевић [Берлин]: *Зима у туђини*
(Песма) — Чедо Мијатовић [Лондон]: *Кнез Градоје од Орлова Града*. Приповетка из времена боја на Косову. 5. — Драгутин Ј. Илић [Загреб]: *Звона*. Из првих дана слооде (Пришветка) 2. — *Из автобиографије дра Јована Суботића* 2. — Проф. Милутин Јакшић [Карловци]: *О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенти*. Кекције из историје Карловачке митрополије 5. — Ковчежић: Књижевни прикази. (Станоје Станојевић [Цариград]: „*Матица Српска*“ Павлу Шафарику. Књижевне белешке. Белешке о уметности.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 14 1—3

Услед налога Славног Епархијског Школског Одбора у Темишвару од 1. децембра бр. 669/500. ех 1898, овим се расписује стечај на учитељско место на срп. вер. мушкој школи у Сри. Неузини.

Плата је: 400 фор. 4 ланца ораће земље, на коју учитељ како државне тако и опћинске терете сноси, 4 хвата тврдих дрва, слободан стан, који се састоји из две собе, кујне и коморе и баште од 200□хвати, у име писаћег прибора 5 фор. Од погребца има 1 фор.

Дужности су Школском Уредбом прописане.

Компетовати могу оспособљени учитељи, који имају испит из мађарског језика. Изабрани је

дужан уз горњу наплату пофторну школу држати, приликом сваког богослужења десну певницу држати, десну цркв. појању обучавати и у цркв. општ. седницама перо водити.

Рок овом стечају траје шест недеља од првог уврштења у листу „Српски Сион“.

Молбенице са потребним сведоџбама имају се слати потписаном председнику.

Из седнице месн. срп. школског одбора држане у Српској Неузини 16. јануара 1899. год.

Мита Николић

председник шк. одбора.

С Т Е Ч А Ј. 17 1—3

Овим се у Беодри (тор. жуп.) на упражњено мушко IV. разредној школи стечај на учитељско место отвара.

Плата је учитељу следећа: из срп. прав. цркв. школеке благајне годишње у готовом новцу 316 фор. из месне политичке благајне у име бившег депутата претворено годишње у готовом новцу 170 фор., коју ће суму изабрати у месечним оброцима унапред примати. Поред тога ужива још 4 јутра ораће земље и $\frac{1}{2}$ јутра земље за детелину, на коју земљу ће изабрати бити дужан порез плаћати. Уз то слободан стан са баштом, и при погребу, и парастосу где позван буде 1 фор.

Уз ову плату дужан је изабрани у свакој седници како школског тако и црквеног одбора перо водити, и све годишње рачуне складати, исто тако у св. цркви на сваком богослужењу десну певницу водити, као и пофторну школу обржавати. Дужности учитеља прописане су школском уредбом.

Лична пријава узмеће се у обзир и имаће при избору првенство. Рок стечају излази рачунајући од данашњег дана 6 недеља дана.

Изабрати учитељ може своје место од 1-ог септембра т. г., т. ј. у почетку школеке године заузети, од којег дана ће и плату од ове општине примати.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити на потписаног председника.

Из седнице срп. прав. цркв. школеке општине држане у Беодри 2. (14.) фебруара 1899. год.

Витомир Стајић **Мија Моратвански**
перовођа. председник.

К. 42/33. ех 1899. 11 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. класе у *Баји*. Интеркалара нема.

Компетенти имају своје довољно инструиране молбенице потписаној конзисторији до 1. (13.) марта 1899. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије Бачке, држане у Новом Саду 19. (31.) јануара 1899.

Конзисторија Бачка.

С Т Е Ч А Ј. 12 2—2

Оставком г. Живојина Секулића учитеља III. раз. мешовите школе у Фелдварцу (бачком) оставило је упражњено једно учитељско место, на које се овим стечај расписује.

Плата је с тим местом скопчана: 400 фор. у готовини, од којих се рачуна 360 ф. у име редовне и 40 ф. у име пофторне школе, коју прима унапред у месечним оброцима из политичне благајне (у изгледу је, да ће политична општина ту плату са платама осталих учитеља изравнати, и са 144 ф. 50 н. повисити); у име стана, док се стан не назида 100 ф., у име зимњег огрева за себе и школу 50 ф., за чистење школе 30 ф., за писарну 10 ф. 50 н., и од укуна, кад на њега ред дође и кад позван буде 1 фор.

Изабрани учитељ имаће све школ. Уредбом прописане предмете предавати у оним разредима, које му местни школ. одбор определио буде. Осим тога дужан ће бити недељом и празником, као и на пређеосвећеним литургијама у једној певници појати.

Рок стечају траје шест недеља дана.

Молбенице са сведоџбама ваља упутити на местни школеки одбор.

Из III. вапредне седнице школског одбора, држане у Фелдварцу (бачком) 24. јануара (5. фебруара) 1899.

Богдан Поповић

општ. перовођа.

Стеван Кирић

преаседник.

С Т Е Ч А Ј. 16 1—3

Отвара се стечај на једно овде упражњено учитељско место за више разреде, с којим је скопчана плата од 500 фор. у готовом, $\frac{4}{2}$ ланца земље у натури, за коју ће учитељ припадајуће порезе плаћати, 84 фор. у име учитељског огрева, осим тога 85 фор. у име школског наушала, стан у натури или 200 фор. еквивалента за исти, и уз ово још пет пута петогодишњи доплатак по 50 фор.

Новоизабрани имаће предавати у разредима, које му месни школеки одбор додели, све оне предмете, које школска уредба од 17. јула 1872. год. и дисциплинарна правила од год. 1876. прописује; наглашује се, да десну црквеном пјенију учи, као и остали овдашњи учитељи, са децом у цркви поји, а за певницом појачку дужност да врши.

Компетенти нека своје ваљано инструиране молбенице потписаном председништву до 20. марта (1. априла) о. г. поднесу.

Желити је, да се компетенти лично прикажу и у цркви поје.

У Б. Сентомашу 1. (13.) фебруара 1899.

Председништво

месног школског одбора.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 15 1—2

На основу закључка црквене скупштине од 22. новембра (4. децембра) 1898. године и по одобрењу Славног Архиепископског Административног Одбора од 29. дец. 1898. А. О. 1406, 1424/669. намерава црквена општина у Нови Карловци, свој парохијални стан реновирати.

Услед закључка црквене скупштине од 24. јануара 1899. одређена је јавна дражба на дан 1. (13.) марта т. г. у 9 сахати прије подне.

План, трошковник и дражбене услове могу интересанти сваки дан у предсједничкој канцеларији увидети.

У Нови Карловци 28. јануара 1899.

Предсједништво црквене општине.

О Б Ј А В А. 13 1—1

Услед одлуке високославнога Саборскога Одбора у Ср. Карловцима од 18. (30.) децембра 1898. С. О. 8700/2540, држаће се овде у канце-

ларији епархијских власти дана 15. (27.) фебруара о. г. у 10 сати прије подне писмена понудбена расправа (minuendo licitacia) за градњу нових просторија за канцеларије и архиву епархијске управе у епископској резиденцији пакрачкој са прорачунатим трошком од 4555 фор. 15 нч. Тко је вољан ту градњу преузети нека своју писмену са 50 нов. билеговану и са 228 фор. у име вадлијума провиђену понуду до горе установљенога дана и часа поднесе, јер се неће моћи узети обзир на касније приспјеле или на брзојавне понуде.

Дражбени и остали грађевни увјети, затим нацрт уговора и т. д. могу се увидети свакога дана до саме дражбе овдје у канцеларији епархијских власти за вријеме званичних часова.

У Пакрацу, 29. јануара (10. фебруара) 1899.

Епитропи

прав. срп. епархије пакрачке.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,** која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франно.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тајку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч

Претплата, огласи, стечајеви и реклаamacije шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеви плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају, — Рукописи се враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.